

Summary

As part of the installation of underground waste containers, a rescue excavation was carried out in the historic core of Uherské Hradiště (Uherské Hradiště District) (Fig. 41), in Zelný trh Square and Otakarova Street. In the square, substantial medieval and early modern refuse layers were uncovered, containing numerous animal bones, but no finds predating the second half of the 13th century were found. In Otakarova Street, a section of an important access road to the town was investigated, where six layers of well-preserved timber corduroy strengthening the road were identified (Fig. 42). The layers also contained redeposited material originating from the destruction of a Middle Hillfort period stone building constructed with mortar, the collapsed remains of which were documented in the north-western part of the trench (Fig. 43). Medieval flood deposits were likewise identified, including a large layer laid between the earlier and later Great Moravian periods. Favourable conditions enabled the preservation of organic materials associated with the medieval town. Other finds include two bone gaming dice, a coin weight, and both glassy and iron slag.

Dana Menoušková

Uherský Brod (okr. Uherské Hradiště)

Ul. Za Dolním kostelem, ul. Bří Lužů, parc. č. 150/1.

Vrcholný středověk – novověk. Pohřebiště/hřbitov. Skupina/síť sond.

Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.0222600N, 17.6480489E

V průběhu dubna a května roku 2024 byl realizován záchranný archeologický výzkum v prostorách zahrady kostela Mistra Jana Husa v Uherském Brodě. Výzkum byl iniciován vybudováním zařízení pro hospodaření se srážkovou vodou, jejíž technologická část byla projektována do prostoru zrušeného středověkého

a novověkého hřbitova. Pohřbívalo se zde od poloviny 13. století do roku 1784, kdy byl kostel odsvěcen. Hrobové situace byly v jiné části zahrady kostela v minulosti archeologicky zkoumány, v roce 2010 zde bylo odkryto a zdokumentováno 25 hrobů datovaných do 15.–17. století (Chrástek, Vaškových 2011).

Výzkum v roce 2024 probíhal na všech plochách plánovaných terénních zásahů. Stěžejním prostorem záchranného výzkumu se jevílo místo určené k osazení akumulární nádrže a dalších částí plánovaného zařízení, jež měly být umístěny pod povrch zahrady do hloubky, ve které již hrozilo narušení hrobových situací. Tato plocha byla pracovně rozdělena na jednotlivé sondy S1 až S6, přičemž úroveň hrobových situací bylo dosaženo v sondách S1, S2, S4, S5 a S6. S ohledem na nečitelnou stratigrafii promísených hrobových zásypů byly uloženy hrobových souvrství dokumentovány a jednotlivé hroby preparovány v hloubkových úrovních (etážích), označených jako UR1 = 130–150 cm, UR2 = 150–160 cm, UR3 = 160–175 cm a UR4 = 175–190 cm. V těchto úrovních bylo odkryto a zdokumentováno celkem 88 pohřebních lidských jedinců v 87 hrobech (jeden hrob obsahoval pozůstatky dvou jedinců). Ve svrchní hrobové úrovni UR1 byly v několika případech odkryty kumulace kostí, představující doklady druhotného ukládání porušených skeletů na víka rakví pohřbívaných nebožtíků (obr. 44).

Zkoumané hroby lze rámcově datovat do 15.–18. století, přesnější datování bude možné po laboratorním očištění a určení doprovodných předmětů, především svátostek, případně po provedení jiných datačních analýz. Celkově lze zjištěnou archeologickou situaci interpretovat jako lidové etážové pohřebiště s doklady častého překrývání nebo porušování hrobů, s primárním i sekundárním ukládáním nebožtíků či částí jejich skeletů. Ze zajímavých hrobových situací stojí za zmínku společný hrob dvou jedinců (H82), uložených na sebe zřejmě bez rakve, nebo hrob H27, kde byla rakev podložena konstrukcí tvořenou dlouhými kostmi jiného jedince (Kuchař 2024). U většiny nebožtíků bylo doloženo pohřbení v dřevěných rakvích, v pietních polohách většinou vleže na zádech. Ruce nebožtíků spočívaly většinou zkřížené či složené v pánvi, v několika případech byly ruce natažené

Obr. 44. Uherský Brod. Hrobové situace zachycené v sondě S6 v hloubkové úrovni UR1 (130–150 cm). Foto T. Chrástek.

Fig. 44. Uherský Brod. Burial contexts recorded in Trench S6 at depth level UR1 (130–150 cm). Photo by T. Chrástek.

podél těla. Více než polovina pohřbených byla orientována ve směru západ–východ, méně pohřbených mělo severo–jižní orientaci. Kvůli četnému porušování hrobů opětovným pohřbíváním se pouze 18,2 % zkoumaných jedinců dochovalo s kompletní kostrou. Z celkového počtu 88 jedinců bylo 69 dospělých nad 20 let (78,4 %) a 19 nedospělých (21,6 %), mezi nimiž bylo zaznamenáno jedno novorozené a jeden nedonošený plod. Mezi dospělými bylo rozeznáno 24 ženských a 12 mužských koster, u 33 jedinců nebylo pohlaví jednoznačně rozpoznáno (Bortel 2024). V zásypech hrobů byly přítomny četné drobné movité předměty spadající do čtyř kategorií, a to hřeby z rakví, součásti oděvu a osobní šperky (knoflíky, spínadla, prsteny, svátostky, čelenky, opasky atd.), předměty spojené s aktem pohřbu (růžence, křížky) a předměty, které se do prostoru hrobů dostaly sekundárně se zásypem při jejich narušení (železné fragmenty bez kontextu, druhotně uložené hřeby z rakví, drobné mince či nůž) (Kuchař 2024). Získaný antropologický materiál představuje co do kvantity jedinců a kvality antropologické dokumentace významný vzorek bývalé populace města Uherský Brod. Díky tomu nese tento soubor potenciál pro demografický výzkum obyvatel ve středověkém a raně novověkém městě.

Literatura

- Bortel, R. 2024:** *Antropologická analýza kosterních ostatků z terénního ZAV hřbitova u kostela Mistra Jana Husa v Uherském Brodě*. Rkp. antropologické zprávy. Uloženo: archiv autora.
- Chrástek, T., Vaškových, M. 2011:** Uherský Brod (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 52(2), 200–201.
- Kuchař, Z. 2024:** *Uherský Brod – kostel Mistra Jana Husa*. Rkp. nálezo- vé zprávy, č. j. M-TX-202500735. Uloženo: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. DOI: 10.60585/M-TX-202500735. Dostupné také z: <https://doi.org/10.60585/M-TX-202500735>.

Summary

In spring 2024, a rescue archaeological excavation was carried out in the garden of the Master Jan Hus Church in Uherský Brod (Uherské Hradiště District). During the fieldwork, a total of 88 fully or partially preserved human skeletons were recorded, documented and recovered from 87 graves (Fig. 44). The graves examined date from the 15th to the 18th century.

Zdeněk Kuchař

Újezd u Brna (okr. Brno-venkov)

Ul. Masarykova, parc. č. 265/1.

Vrcholný středověk. Vesnice/městečko. Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -588560.628, -1171984.672

Během záchranného archeologického výzkumu byly v profilech dokumentovány překvapivě dobře dochované středověké terény na původní návsi Újezdu u Brna. Parcely č. 265/1 a 268 se nacházejí přímo v západní frontě návsi (Masarykova ulice), původní dům s hospodářským zázemím byl zbourán mezi lety 2016 a 2018. Podle mapových podkladů se nacházel při východním okraji parcely souběžně s návsní frontou s hospodářskou budovou při jejím severním okraji, tedy s dispozicí shodnou s mapami stabilního katastru. V dokumentovaných profilech nebyly patrné žádné pozůstatky zdív souvisejících s touto stavbou, lze tedy předpokládat, že – stejně jako bylo opakovaně zjištěno u jiných staveb na návsi Újezdu – byla založena bez výkopu nad úroveň půdního typu (k. 107/108).

Stratigraficky nejstarší horizont aktivit představují jednotlivé menší objekty zahloubené z úrovně kulturní vrstvy do půdního typu, z nichž nepochází žádný datovatelný materiál, popř. pouze jednotlivé zlomky keramiky snad ze 13. století. Další horizont představují dochované podzemní chodby – lochy hloubené do spraše, za něž lze spolehlivě považovat jeden objekt a pravděpodobně i dva další. Dle nezhutněného zásypu a stop trhání výplní a stěn můžeme za destrukce a zaplněné propady lochů pokládat i jiné velmi rozměrné nepravidelné objekty. Dalším horizontem aktivity jsou dva suterény se svislými stěnami a výraznou náslapovou (podlahovou) vrstvou na dně. První byl po nějaké době funkce (podlahový horizont je i pod zdí) zevnitř obezděn na sucho kladenou kamennou plentou a zaplněn jednorázově patrně někdy v 16.–17. století. Druhý byl zaplněn a v jeho místě pak znovu vyhlouben jiný objekt, zevnitř opět obezděný kamennou plentou pojenou jilem. Tento objekt byl později upraven dalším kamenným zdívem pojeným maltou do podoby sklepa, který byl evidentně používán až do 19. či 20. století a poté jednorázově zasypán. Jeden ze sklepů byl částečně porušen zdmi obvodové konstrukce domu, jeho základová zdíva jsou kamenná se zlomky cihel, pojená hlínou.

Prakticky všechny zahloubené objekty a většina relikvů staveb je evidentně středověkého stáří, přičemž nálezo- vě výrazné soubory z požárových planýrek jsou datovatelné do 14. století. Oba suterény upravené na sklepy byly dlouhodobě využívány a jednorázově zaplněny v novověku, popř. možná až ve 20. století. Novověké aktivity se jinak na parcele v podobě zahloubených struktur projeví jen naprosto minimálně a archeologické stopy stavby zachycené na mapování z roku 2018 zcela chybějí. Vzhledem k možné absenci devastáčních zásahů (mladší sklepy a hluboce založené stavby) i v bližším okolí lze důvodně předpokládat až překvapivě dobré dochování středověkých archeologických terénů na původní návsi Újezdu, čemuž by bylo vhodné v budoucnu přizpůsobit metodiku výzkumu (předstihová sondáž).

Literatura

Neuvejeno.

Summary

During the rescue excavation on the village green of Újezd u Brna (Brno-Country District), surprisingly well-preserved medieval stratigraphy was recorded. Earlier sub-surface features, underground systems (*lochy*), two cellars created by converting earlier basements, and extensive hollows were identified. Most of the remains are medieval, with the preserved contexts dating to the 13th and 14th centuries. Early modern disturbances are minimal, confirming the exceptionally good state of preservation and the need for a more sensitive methodology in subsequent investigations.

David Parma

Uničov (okr. Olomouc)

„Za Nemocnicí“.

Vrcholný středověk. Místo sběru. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Olomouci, přír. č. 14/2023.

Lokalizace: WGS-84: 49.7634442N, 17.1157783E

Na podzim roku 2023 přinesl do Vlastivědného muzea v Olomouci zájemce o archeologii nevelkou kolekci nálezů, která se skládala z několika kusů štípané industrie, fragmentu brouš- něho nástroje a tří olovených artefaktů. Soubor pochází z míst